

Sygn. akt I CKN 1064/97

P O S T A N O W I E N I E

Dnia 23 lutego 1999 r.

Sąd Najwyższy Izba Cywilna

w składzie następującym:

Przewodniczący:	SSN - J. Gudowski
Sędziowie:	SN - H. Ciepla
	SN - M. Sychowicz (spraw.)

po rozpoznaniu w dniu 23 lutego 1999 r.

na posiedzeniu niejawnym sprawy

z powództwa T. W. prowadzącego działalność gospodarczą jako K. w P.
przeciwko H. S.A. w G.

z udziałem interwenienta ubocznego [...] „W.” [...] Spółka z o. o. w P.
o zapłatę

na skutek kasacji powoda

od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...]

z dnia 23 stycznia 1997 r. sygn. akt I ACa [...]

p o s t a n a w i a:

odrzuć kasację

U Z A S A D N I E N I E

Przed upływem terminu tygodniowego do uiszczenia wpisu od wniesionej przez niego kasacji powód złożył wniosek o zwolnienie od kosztów sądowych przez zwolnienie od obowiązku uiszczenia wpisu od kasacji. Sąd Apelacyjny w [...] wniosek oddalił i Przewodniczący wezwał powoda do uiszczenia wpisu od kasacji w terminie tygodniowym. Przed upływem tego terminu powód w dniu 19 sierpnia 1997 r. wniósł o zwolnienie od kosztów sądowych przez zwolnienie od wniesienia wpisu od kasacji w kwocie przekraczającej 1.000 zł. Podał, że jego ogólna sytuacja finansowa nie uległa zmianie i wszelkie okoliczności przytoczone w poprzednim wniosku są nadal aktualne; zadeklarował uiszczenie wpisu od kasacji w kwocie 1.000 zł, gdyż taką kwotę otrzymał z tytułu pożyczki od ojca. Sąd Apelacyjny postanowieniem z dnia 26 sierpnia 1997 r. wniosek oddalił. W podobnych okolicznościach powód złożył dwa kolejne wnioski o zwolnienie od kosztów sądowych przez zwolnienie od części wpisu od kasacji. Pierwszy z tych wniosków Sąd Apelacyjny oddalił, a w wyniku drugiego zwolnił powoda od obowiązku wniesienia wpisu od kasacji w kwocie przekraczającej 3.000 zł. W wykonaniu wezwania Przewodniczącego wpis w takiej kwocie powód uiścił przed upływem tygodnia od dnia doręczenia wezwania. W takich okolicznościach Sąd Apelacyjny przedstawił Sądowi Najwyższemu do rozpoznania kasację wniesioną przez powoda.

Sąd Najwyższy przed przystąpieniem do rozpoznania kasacji obowiązany jest zbadać, czy kasacja jest dopuszczalna i jeżeli stwierdzi niedopuszczalność kasacji odrzuca ją na posiedzeniu niejawnym (art. 393⁸ § 1 k.p.c.).

Badając dopuszczalność kasacji wniesionej przez powoda Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Za utrwalony w praktyce sądowej należy uznać pogląd, iż złożenie w czasie biegu terminu do uiszczenia opłaty sądowej wniosku o zwolnienie od kosztów sądowych powoduje przerwanie biegu tego terminu i w razie odmowy

zwolnienia od kosztów sądowych termin do uiszczenia opłaty sądowej biegnie na nowo od chwili doręczenia ponownego wezwania do jej uiszczenia. Pogląd taki, który wykrystalizował się jeszcze w latach sześćdziesiątych i początkowo wyrażony został w szczególności w orzeczeniach Sądu Najwyższego z dnia 2 listopada 1962 r. II CZ 121/62 (OSPika 1963, z. 11, poz. 284) i z dnia 20 grudnia 1966 r. II CZ 146/66 (OSNCP 1967, z. 6, poz. 113), został powtórzony w wielu orzeczeniach późniejszych.

Przedstawiony wyżej pogląd odnosi się do sytuacji procesowych normalnych, typowych. Już w pierwszym z wyżej powołanych orzeczeń, w nawiązaniu do judykatury międzywojennej, zwrócono uwagę na możliwość przewlekania procesu przez nieuczciwą stronę wskutek stałego ponawiania wniosków o zwolnienie od kosztów sądowych po każdym doręczeniu wezwania do uiszczenia opłaty. W związku z tym Sąd Najwyższy wyraził zapatrywanie, że wniosek o zwolnienie od kosztów sądowych złożony po prawomocnym oddaleniu poprzedniego wniosku, podlegałby odrzuceniu, gdyby nie zawierał twierdzenia, że od chwili odmowy zwolnienia nie nastąpiła zmiana okoliczności; złożenie takiego wniosku o zwolnienie od kosztów sądowych, który podlega *a limine* odrzuceniu, nie mogłoby być uznane za zdarzenie zwalniające stronę od uiszczenia opłaty w terminie określonym w wezwaniu.

Nie jest trafne stanowisko, że w przedstawionych wyżej okolicznościach ponowny wniosek o zwolnienie od kosztów sądowych powinien zostać odrzucony. Wyjaśnione już zostało (zob. w szczególności postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 12 marca 1966 r. I CZ 9/66 z glosą W. Berutowicza, OSPika 1967, z. 9, poz. 221), że wniosek taki podlega oddaleniu. Tak też postępował Sąd Apelacyjny z kolejnymi wnioskami o zwolnienie od kosztów sądowych składanymi przez powoda. Z zastrzeżeniem tej uwagi należy podzielić przytoczone wyżej zapatrywanie wyrażone w orzeczeniu Sadu Najwyższego z dnia 2 listopada 1962 r. II CZ 121/62.

Stanowisku takiemu dał już wyraz Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 19 września 1997 r. III CZ 48/97 (nie publ.). W postanowieniu tym Sąd Najwyższy mianowicie stwierdził, że złożenie przez stronę ponownego wniosku o zwolnienie od opłaty sądowej należnej od kasacji, bez powołania istotnej zmiany okoliczności, uzasadniającej powtórne rozpatrzenie sprawy w tym zakresie, nie przerywa biegu terminu z art. 16 ust. 1 i ust. 3 u.k.s.c. do usunięcia braku opłaty; w przeciwnym bowiem wypadku strona mogłaby wykorzystywać swoje uprawnienia do ubiegania się o zwolnienie od kosztów sądowych z zamiarem nie mającym nic wspólnego z celem unormowania wynikającego z art. 113 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjął przy tym, że stwierdzenie, iż strona zabiegająca o zwolnienie od opłaty sądowej ponawia wniosek po prawomocnym nieuwzględnieniu jej żądania bez uwzględnienia ustawowej jego podstawy, a w szczególności bez powoływania się na istotną zmianę stanu majątkowego, może nastąpić w postanowieniu sądu rozstrzygającym o tym wniosku.

Reasumując to, co zostało wyżej powiedziane należy przyjąć, że nie przerywa biegu terminu do uiszczenia opłaty sądowej (art. 16 ust. 1 i 3 u.k.s.c.) wniosek o zwolnienie od kosztów sądowych, który został złożony po prawomocnym oddaleniu uprzednio złożonego wniosku w tym przedmiocie, jeżeli nie zachodzą nowe okoliczności uzasadniające odmienną ocenę możliwości poniesienia kosztów sądowych przez stronę. Dla wywołania przez ponownie złożony wniosek o zwolnienie od kosztów sądowych skutku w postaci przerwania biegu terminu do uiszczenia opłaty sądowej nie można przy tym uznać za wystarczające samo powołanie się przez stronę na nowe okoliczności, ale okoliczności te rzeczywiście muszą wystąpić. Ustaleń w tym względzie dokonuje sąd rozpoznając wniosek o ponowne zwolnienie od kosztów sądowych. Konsekwencją oddalenia tego wniosku wobec ustalenia, że nie wystąpiły nowe okoliczności, jest stwierdzenie, że wniosek ten nie przerwał terminu do uiszczenia opłaty sądowej.

Wprawdzie postanowienie Sądu Apelacyjnego z dnia 26 sierpnia 1997 r. nie zawiera uzasadnienia, na podstawie którego można by wnosić o motywach jego podjęcia, ale już z wniosku, na skutek którego postanowienie to zostało wydane wynika, że został on złożony nie ze względu na zaistnienie nowych okoliczności świadczących o pogorszeniu się sytuacji majątkowej powoda, ale wręcz przeciwnie: sam powód uznał, że ze względu na otrzymaną od ojca pożyczkę, jest w stanie uiścić część wpisu od kasacji. Wymieniony wniosek - zgodnie z tym co uprzednio powiedziano – nie przerwał zatem tygodniowego terminu wyznaczonego powodowi do uiszczenia wpisu od kasacji. Dla oceny tej nie ma znaczenia, że w pierwszym wniosku o zwolnienie od kosztów sądowych powód domagał się zwolnienia od całego wpisu od kasacji, a we wniosku z dnia 19 sierpnia 1997 r. tylko od części tego wpisu. Oba wnioski były wnioskami o częściowe zwolnienie od kosztów sądowych, przy czym pierwszy wniosek był dalej idący. Rozstrzygając go Sąd Apelacyjny mógł zwolnić powoda zarówno od całego wpisu od kasacji, jak i od części tego wpisu. Oddalenie tego wniosku oznacza, że Sąd nie znalazł podstawy nawet do zwolnienia powoda od części wpisu od kasacji.

Skoro wniosek powoda z dnia 19 sierpnia 1997 r. o zwolnienie od kosztów sądowych nie przerwał tygodniowego terminu wyznaczonego mu do uiszczenia wpisu od kasacji i powód nie uiścił wpisu w tym terminie, kasacja, stosownie do art. 16 ust. 3 u.k.s.c., podlegała odrzuceniu. Takiej konsekwencji nieuiszczenia wpisu od kasacji w wyznaczonym terminie nie niweczą dalsze czynności powoda w postaci składania kolejnych wniosków o zwolnienie od wpisu od kasacji i wreszcie uiszczenia części tego wpisu w określonym terminie ani czynności Sądu Apelacyjnego polegające na rozpoznawaniu dalszych wniosków powoda o zwolnienie od części wpisu od kasacji, częściowym uwzględnieniu ostatniego z tych wniosków oraz wzywaniu powoda do uiszczenia całości lub części wpisu od kasacji i określania mu terminu do

dokonania tej czynności. Wymienione czynności powoda były nieskuteczne, a czynności Sądu Apelacyjnego zbędne.

Kierując się przytoczonymi względami Sąd Najwyższy, na podstawie art. 393⁸ § 1 k.p.c., postanowił jak w sentencji.

aw

db